О. Ю. Шостко

КОНЦЕПЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ У США І ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Створення нових теоретичних моделей заходів попередження злочинності у США багато в чому залежить від домінуючих поглядів у системі кримінальної юстиції, на які, у свою чергу, впливають кримінологічні теорії і дослідження, а також політика президентів США.

У 50-60-х рр. особливо популярною концепцією кримінального правосуддя була модель реабілітації («відновлення»). Стосовно неповнолітніх правопорушників і до цього часу простежується чіткий курс на її підтримку. Її послідовники вважають, що для більш ефективного впливу на злочинність слід спрямувати зусилля на пошуки її першопричин і впливати на них. Тому підкреслюється значення досягнення успіхів у таких сферах, як освіта, професійне навчання. Основний підхід до осіб, які скоїли злочини, - лікування, а не покарання. Особлива увага надається консультуванню та психологічному лікуванню індивідуума.

Ця модель є близькою до поглядів лібералів, які виступають за розширення прав неповнолітніх, декриміналізацію багатьох антисуспільних дій, зменшення різного роду заборон, активніше застосування методу деінституалізації, тобто заміни тюремного ув’язнення спеціальним поводженням на рівні громади.

З середини 70-х рр. і до цього часу в США домінує модель контролю або стримування злочинності, яку найбільше підтримують консервативні кола американської громадськості. Вона спрямована

на захист правопорядку в суспільстві за допомогою розкриття злочинів, арешту підозрілих, судового розгляду і покарання винних. Збільшення чисельності поліції і розширення її повноважень, ефективніша робота судової системи, розширення мережі виправних закладів - усе це повинно підтримуватися державою, вважають прихильники цієї концепції. Однак на практиці кожна ланка системи (поліція, аторнейська служба, суди, виправні заклади) часто вкладає різне значення у зміст цілей, методів і заходів контролю над злочинністю.

У свою чергу, в американській кримінологічній літературі точиться жвава дискусія щодо вживання і можливої розбіжності понять «попередження злочинності» і «контроль над злочинністю». Національний інститут попередження злочинності (NCPI) запропонував визначення її профілактики, як «безпосередні заходи по захисту потенційної жертви від злочинного посягання шляхом випередження нападу, усунення або зменшення можливості його здійснення і, таким чином, заподіяння шкоди потерпілим або збитків їх майну».

Тому можна зробити висновок, що контроль означає передусім підтримання наявного рівня злочинності й управління нею, вплив на ситуацію, пов’язану зі злочинною поведінкою осіб у минулому. Попередження ж стосується цілком протилежної ситуації. Хоча зазначені поняття не є синонімами, однак вони тісно пов’язані між собою й орієнтують на виконання різних завдань у процесі боротьби зі злочинністю.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ УКРАЇНИ ТА ЮРИДИЧНА НАУКА

Короткі тези доповідей та наукових повідомлень наукової конференції молодих учених та аспірантів 16-17 червня 1998 р.

Харків
1998